گزارش

گزارشی از خدمات رفاهی آستان قدس رضوی برای مادران و کودکان

زیارت آسان‌تر برای مادران

حمیده خلیل‌زاده | بیشتر ما وقتی در صحن‌ها و رواق‌های حرم مطهر قدم می‌زنیم با دیدن کودکی که در آغوش مادر یا همراه خانواده‌اش است، لبخند به لب می‌آوریم اما از دغدغه‌های مادرانه همراهان کودک بی‌خبریم. از گذشته تاکنون، زیارت برای بسیاری از خانواده‌ها تجربه‌ای جمعی بوده است؛ اما همراهی نوزاد شیرخوار، برنامه حضور را به نیازهایی گره می‌زند که نمی‌توان زمان آن‌ها را از پیش تعیین کرد. گرسنگی کودک، نیاز به تعویض پوشک یا خستگی و نیاز به استراحت، ممکن است هر لحظه پیش بیاید. برای مادر، پیدا کردن مکانی مناسب برای رسیدگی به این نیازها بخشی از تجربه زیارت است؛ بخشی که اگر فضای لازم برای آن فراهم نباشد، می‌تواند ادامه حضور در حرم منور را دشوار کند.

از تکریم خانواده تا آسان‌تر کردن زیارت مادران

دفاتر «مادر و کودک» برای پاسخ‌گویی به همین نیاز شکل گرفته‌اند. این فضاها در کنار کارکرد اصلی دفاتر پیداشدگان، امکان شیردهی، تعویض پوشک و استراحت کوتاه مادر و کودک را فراهم می‌کنند. در نتیجه، مادر می‌تواند برای مدتی از ازدحام و رفت‌وآمد فاصله بگیرد، به فرزندش رسیدگی کند و پس از آن، در صورت تمایل، زیارت را ادامه دهد. این امکانات، زیارت را از تجربه‌ای دشوارتر برای مادران همراه کودک به حضوری دسترس‌پذیرتر تبدیل می‌کند.

پیش از ایجاد فضاهای متمرکز و استاندارد، پاسخ‌گویی به نیازهای کودکان شیرخوار در حرم مطهر با دشواری‌هایی همراه بود. نبود مکانی مشخص و مناسب گاه مادران را ناچار می‌کرد زودتر از اماکن متبرکه خارج شوند یا در شرایطی نامناسب به نیاز فرزندشان رسیدگی کنند. توجه به این مسئله، به‌تدریج از اقدام‌های اولیه و محدود، به طراحی مجموعه‌ای از فضاهای حمایتی انجامید؛ رویکردی که تکریم خانواده و آسان‌تر کردن زیارت مادران را دنبال می‌کند.

از یک گوشه دنج تا دفاتر مادر و کودک

آغاز این خدمت به سال ۱۳۹۶ بازمی‌گردد؛ زمانی که «طرح مادرانه» برای پاسخ‌گویی به نیازهای اولیه مادران زائر اجرا شد. در نخستین گام‌ها، با استفاده از پارتیشن‌ها و جداکننده‌ها، فضایی در گوشه‌ای از برخی دفاتر پیداشدگان در نظر گرفته شد. هدف آن بود که مادران بتوانند در مکانی محترمانه و دور از دید عموم به فرزند خود شیر بدهند.

این شکل اولیه، پاسخی عملی به یک نیاز فوری بود؛ اما استقبال گسترده بانوان زائر و افزایش تقاضا نشان داد ایجاد چنین فضایی نمی‌تواند به راهکاری موقت و محدود بسنده کند. نیاز بود امکانات، شکل منظم‌تر و پایدارتری پیدا کنند و خدمات مادر و کودک در فضایی استاندارد ارائه شود. بر همین اساس، از سال ۱۴۰۱ روند تجهیز، استانداردسازی و ارتقای کیفی این فضاها با عنوان دفاتر «مادر و کودک» در دستور کار معاونت خدمات زائرین حرم مطهر رضوی قرار گرفت.

تغییر رویکرد از فضاهای اولیه به دفاتر مجهزتر، نشان‌دهنده توجه به یک نیاز روزمره و مشخص در میان زائران است. مسئله فقط فراهم کردن محلی برای شیردهی نیست؛ مادر و کودک ممکن است در طول حضور در حرم مطهر به امکاناتی برای رسیدگی و استراحت کوتاه نیاز داشته باشند. در نظر گرفتن این نیازها در یک مجموعه خدماتی، می‌تواند بخشی از فشار حضور طولانی‌مدت را کاهش دهد.

۵ ایستگاه برای دسترسی آسان‌تر مادران

اکنون پنج دفتر منتخب پیداشدگان، افزون بر وظایف اصلی خود، به امکانات مادر و کودک تجهیز شده‌اند. این دفاتر در نقاط راهبردی و پرتردد حرم قدسی قرار دارند تا دسترسی زائران به آن‌ها در کوتاه‌ترین زمان ممکن میسر باشد. محل استقرار آن‌ها در صحن پیامبر اعظم(ص)، صحن کوثر، صحن آزادی، صحن انقلاب اسلامی و بست شیخ طبرسی است.

جانمایی این دفاتر در چند نقطه از حرم مطهر، امکان بهره‌مندی از خدمات را برای مادرانی فراهم می‌کند که در بخش‌های گوناگون اماکن متبرکه حضور دارند. پراکندگی مکانی آن‌ها همچنین در چارچوب همان هدف اصلی معنا پیدا می‌کند: مادر برای دسترسی به فضایی برای رسیدگی به کودک، ناچار نباشد زیارت خود را به‌طور کامل متوقف کند یا از حرم منور خارج شود.

خدمت‌رسانی در تمام ساعات شبانه‌روز

در دفاتر مادر و کودک، فضای آرام و استانداردی برای شیردهی فراهم شده است. تجهیزات تعویض پوشک و محیطی امن برای استراحت کوتاه مادر و فرزند نیز از دیگر امکانات این دفاتر به‌شمار می‌رود. فعالیت آن‌ها شبانه‌روزی است؛ ویژگی‌ای متناسب با حضور زائران در ساعات مختلف و با نیازهایی که تابع برنامه زمانی ثابتی نیستند.

این خدمات در کنار امکانات عبادی و فرهنگی حرم مطهر، به جنبه‌های عملی حضور خانواده‌ها نیز توجه دارد. فراهم کردن فضایی برای رسیدگی به کودک، به این معنا نیست که مراقبت از او از زیارت جداست؛ برعکس، با در نظر گرفتن نیازهای کودک، شرایطی فراهم می‌شود تا مادر و فرزند هر دو بتوانند از حضور در فضای معنوی حرم ملکوتی بهره‌مند شوند. رسیدگی به کودک در این نگاه مانعی برای زیارت محسوب نمی‌شود، بلکه بخشی از تدبیر لازم برای حضور آرام‌تر خانواده است.

دفاتر مادر و کودک بخشی از منظومه خدمات پشتیبان زائران در حرم مطهر رضوی‌اند؛ خدماتی که در کنار فراهم کردن امکان زیارت، به نیازهای واقعی خانواده‌ها نیز پاسخ می‌دهند. معرفی این خدمت در هفته بزرگداشت مقام زن و مادر فرصتی است تا بخشی از اقدام‌های آستان قدس رضوی برای بانوان زائر بازشناسانده شود؛ اقدامی که از طرحی اولیه در سال ۱۳۹۶ آغاز شد و از سال ۱۴۰۱ در قالب دفاتر استانداردتر و مجهزتر ادامه یافته است.

نگاهی به سیر شعر فاطمی؛ از نخستین نمونه‌های ادبی تا روزگار معاصر

شعر فارسی چگونه حضرت فاطمه علیهاالسلام را روایت کرده است؟

نیایش احمدی | نام بانوی دو عالم، حضرت فاطمه زهـرا(س) با تصویرهایی از جنس ستایش و سوگ، فضیلت و مظلومیت گره خـورده است. شاعران در دوره‌های مختلف، هر یک به زبان و نگاه خود، گوشه‌ای از شخصیت ایشان را به شعر درآورده‌اند؛ از مقام بلند معنوی و بندگی تا رنج‌ها و مصائب پس از رحلت پیامبر اکرم(ص). در این میان، شعر فاطمی تنها بازتاب ارادت شاعران نیست؛ بلکه بخشی از حافظه فرهنگی و دینی جامعه ایرانی بوده که روایتگر جایگاه حضرت فاطمه(س) در باور و عاطفه نسل‌های مختلف بوده است.

با ایـن حـال، گستردگی شخصیت حضرت فاطمه زهـرا(س) به فضائل فـردی و مصائب زندگی ایشان محـدود نمی‌شود. اندیشه ژرف، بینش اجتماعی، دفاع از حق و حضور اثرگذار در یکی از حساس‌ترین مقاطع تاریخ اسلام، ابعاد مهم دیگری از سیره ایشان است که می‌تواند در شعر فارسی بازتاب بیشتری پیدا کند. میلاد صدیقه طاهـره(س) و روز مـادر بهانه‌ای شـد تـا نگاهی بـه حضـور ایـن بـانوی بـزرگ در شعر فارسـی بینـدازیم؛ بـه میـراثی کـه از قـرن‌ها ارادت و ستایش شکل گرفته و از ظرفیت‌های ادبی و معنایی آن برای بازشناختن ابعاد گوناگون شخصیت حضرت فاطمه(س) سخن بگوییم.

از اشاره‌های کهن تا شکل‌گیری شعر فاطمی

برای شناخت جایگاه حضرت زهرا(س) در ادبیات فارسی باید به قرن‌های نخست شعر فارسی بازگشت؛ دورانی که شاعران در کنار مدح پیامبر اکرم(ص) و اهل‌بیت(ع)، به مقام و منزلت دختر ایشان نیز اشاره می‌کردند.

در میـان نـام‌هـای برجسته ایـن میـراث، ناصرخسرو قبادیانی جایگاه ویژه‌ای دارد. او در قصیده‌ای در ستایش حضرت زهرا(س)، با زبانی سرشار از مفاهیم اعتقادی، مقام ایـشـان را در پیوند بـا نبوت و ولایـت بـه تصویر می‌کشد:

شمس وجود احمد و خود زهرا
ماه ولایت‌ست ز اطوارش

در این بیت، شاعر با بهره‌گیری از تصویر خورشید و ماه، نسبت معنوی حضرت زهرا(س) با پیامبر اکرم(ص) و جایگاه ولایی ایشان را بیان می‌کند. چنین نمونه‌هایی نشان می‌دهد شعر فاطمی از همان نمونه‌های کهن خود، تنها به بیان عواطف محدود نبوده و ظرفیت پرداختن به مفاهیم اعتقادی و معرفتی را در اختیار داشته است.

سنایی غزنوی نیز از شاعرانی است که در آثار خود به اهل‌بیـت(ع) و جایگاه حضرت زهـرا(س) توجه کرده است. در شعر او، ارادت به خاندان پیامبر(ع) با بیان باورهای مذهبی و اعتقادی پیوند می‌خورد. در دوره‌های بعد شاعرانی چون عطار نیشابوری و ابن‌یمین فریومدی در میراث ادبی مرتبط با اهل‌بیت(ع) و حضرت زهرا(س) مورد توجه پژوهشگران قرار گرفتند.

سید مرتضی فاطمیان - عکس رضوی

در میان نمونه‌های متأخرتر، شعر اقبال لاهـوری در منظومه «رموز بی‌خودی» اهمیت ویژه‌ای دارد. اقبال در بخشی مستقل با عنوان «در معنی اینکه سیده‌النساء فاطمه الزهراء اسوه کامله‌ای است برای نساء اسلام»، به معرفی شخصیت حضرت می‌پردازد و از ایشان به‌عنوان الگویی برای زنان مسلمان یاد می‌کند. او در این شعر خود می‌گوید:

مریم از یک نسبت عیسی عزیز
از سه نسبت حضرت زهرا عزیز
نور چشم رحمه للعالمین
آن امام اولین و آخرین

اقبال در ادامـه، به جایگاه حضرت در مقام مـادری و پرورش امام حسن(ع) و امام حسین(ع)، عبادت، ایثار و ساده‌زیستی ایشان می‌پردازد. اهمیت این منظومه در آن است که شاعر، حضرت زهرا(س) را تنها در قالب یک شخصیت سوگوارانه معرفی نمی‌کند، بلکه سیمای الگویی و تربیتی ایشان را پیش چشم مخاطب قرار می‌دهد.

شعر فاطمی در روزگار معاصر

شعر فاطمی در دوره معاصر، بـه‌ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، فرصت بیشتری برای ظهور و گسترش پیدا کرد. توجه به معارف اهل‌بیت(ع)، برگزاری مجالس و محافل شعر آیینی، مناسبت‌های مذهبی و انتشار مجموعه‌های مستقل شعر فاطمی از جمله زمینه‌هایی بود که به گسترش این جریان کمک کرد.

در این دوره، حضرت زهرا(س) به موضوعی مستقل برای سرایش شعر تبدیل شد و شاعران کوشیدند در قالب‌های گوناگون، از قصیده و غزل تا شعر نیمایی و سپید، به بیان فضائل و ابعاد شخصیتی ایشان بپردازند. در کنار مرثیه و سوگ، موضوعاتی همچون مقام معنوی، دفاع از ولایت، جایگاه زن در اسلام، مادری و تربیت نسل در شعر شاعران معاصر مورد توجه قرار گرفت.

پژوهش شهین قاسمی با عنوان «بررسی ویژگی‌های شخصیتی حضرت فاطمه زهـرا(س) در شعر پس از انقلاب اسلامی» که در سال ۱۳۹۳ در فصلنامه زن و فرهنگ منتشر شـده، از جمله مطالعاتی است که به بـازتـاب ویـژگـی‌هـای شخصیتی حضرت در شعر این دوره می‌پردازد. در چکیده این پژوهش به نقش الگویی شخصیت حضرت زهـرا(س) در تبیین جایگاه زن و حضور فعال‌تر این موضوع در ادبیات انقلاب اسلامی اشاره شده است.

این تحول را باید یکی از ظرفیت‌های مهم شعر فاطمی دانست؛ زیرا شاعر معاصر می‌تواند با بهره‌گیری از زبان و قالب‌های تازه، مفاهیم عمیق دینی را به مخاطب امروز منتقل کند. با این حال، گسترش شعر فاطمی به معنای پایان یافتن مسیر رشد آن نیست؛ بلکه همچنان می‌توان از ضرورت تنوع مضمونی و توجه بیشتر به ابعاد مختلف شخصیت حضرت سخن گفت.

چرا سوگ در شعر فاطمی پررنگ است؟

یکی از پرسش‌های مهم در بررسی شعر فاطمی، سهم قابل توجه مضامین سوگ و مصیبت در این جریان ادبی است. برای پاسخ به این پرسش باید به جایگاه تاریخی و عاطفی حـوادث پس از رحلت پیامبر اکـرم(ص) در حافظه دینی شیعیان توجه کرد. حضرت زهرا(س) در فرهنگ شیعی، شخصیتی است که یادآوری مظلومیت و مصائب ایشان با مسئله دفاع از حق، ولایت و جایگاه اهل‌بیت(ع) پیوند خورده است. از همین رو، مرثیه‌سرایی درباره ایشان صرفاً بیان اندوه شخصی نیست؛ بلکه در بسیاری از موارد، بازتاب نوعی موضع اعتقادی و یادآوری یک واقعه تاریخی است.

از سوی دیگر، شعر مرثیه به دلیل برخورداری از ظرفیت روایی و عاطفی، امکان ارتباط سریع‌تر با مخاطب را فراهم می‌کند. شاعر می‌تواند با تصویرسازی از غربت، تنهایی و مظلومیت، احساس مخاطب را برانگیزد و او را با یک واقعه تاریخی همراه کند. برگزاری مراسم سوگواری و مجالس فاطمیه زمینه‌ای برای سرایش و بازخوانی چنین آثاری را فراهم آورده است. مرثیه و معرفت دو مسیر جدا از یکدیگر نیستند. سوگ هنگامی که با شناخت تاریخی و معرفت دینی همراه شـود، مـی‌توانـد مخاطب را از انـدوه صـرف بـه درک عمیق‌تر حقیقت رهنمون کند. بنابراین، مسئله اصلی نه کمرنگ کردن مرثیه، بلکه غنی‌تر کردن آن با معرفت و شناخت است.

افقی تازه پیش روی شعر فاطمی

شعر فاطمی در طول تاریخ، سهم مهمی در حفظ و انتقال محبت و ارادت به حضرت زهـرا(س) داشته اسـت؛ امـا ایـن میـراث ادبـی همچنان ظرفیت‌های پرداخت‌نشده‌ای دارد. خطبه فدکیه، سیره عبادی، منش تربیتی و مواضع اجتماعی حضرت، هر کدام می‌توانند سرچشمه خلق آثاری باشند که مخاطب را با ابعاد عمیق‌تری از شخصیت ایشان آشنا کنند.

مسئله امروز شعر فاطمی، فاصله گرفتن از مرثیه و سوگ نیست؛ بلکه عبور از روایت‌های تکرارشونده و رسیدن به روایتی جامع‌تر از شخصیتی است که هم در مقام بندگی و معنویت الگو است و هم در دفاع از حق و بیان حقیقت حضوری اثرگذار دارد. شعر فاطمی زمانی می‌تواند این رسالت را به‌درستی دنبال کند که در کنار برانگیختن عاطفه مخاطب، زمینه شناخت سیره و اندیشه حضرت زهرا(س) را نیز فراهم آورد.

گزارش

تجلی نام «ام‌ابیها» در آینه نفایس رضوی؛ روایتی از پیوند هنر، ایمان و تاریخ

کوثر در بهشت رضوی

حمیده خلیل‌زاده | در موزه‌های حرم مطهر رضوی تنها تاریخ نگهداری نمی‌شود بلکه در پرتو همکاری هنر، علم و ارادت و واقـفـان شیفته؛ مجموعه‌ای بی‌نظیر از گنجینه‌های متنوع گرد آمده است. در این میان، نام نامی حضرت صدیقه طاهره، فاطمه زهرا(س)، همچون نقشی زرین در تار و پود نفایس این آستان می‌درخشد. از خطوط زرین قاجاری بر پیکره فولاد تا ضربات قلم‌موی نگارگران معاصر، هر اثر روایتی شنیدنی از عرض ارادت به ساحت بانوی دو عالم است. این گزارش، بازخوانی گوشه‌هایی از این گنجینه کم‌نظیر است؛ سفری به تماشای آثاری که عطر فاطمی را در حریم شمس‌الشموس(ع) زنده نگه داشته‌اند.

موزه هدایا؛ از تار و پود «شجره طیبه» تا نقش نمادین «ذوالفقار»

در مـوزه قـرآن و هـدایـای رهـبـری، آثـاری بـه چشم می‌خورند که هر یک حکایتی از پیوند عاطفی و معنوی هنرمندان با مادر امت دارند؛ آثاری که پس از اهدا به رهبر معظم انقلاب، در نهایت به گنجینه رضوی تقدیم شده‌اند تا در معرض دید زائران قرار گیرند: شکوه خط و صـدف: تابلو خطاطی نفیس «لوح حضرت فاطمه(س)» (کتابت ۱۳۶۸ و اهدا شده در ۱۳۷۸) در کنار تابلو ظریف کلاژ سنگ و صدف مزین به نام مبارک «یا فاطمه زهـرا(س)» (آفریده سال ۱۳۸۹)، تجلی روح‌نوازی از ذکر نام بانو در قالب هنرهای دستی‌اند.

قالیچه «شجره طیبه»: دار قالی این بار محرابی از نور بافته است. در سال ۱۳۸۲، هنرمندان بافنده با ترکیب طرح محرابی و گلدانی، نام مطهر «فاطمه بنت رسول‌الله» و صلوات ویژه آن حضرت را در تار و پود اثری گره زدند که دو سال بعد به بارگاه امام هشتم(ع) رسید.

تندیس‌ها و نمـادهـای پـایـداری: تندیس سنگی «شمع جاویدان» که نام حضرت در قلب شعله‌های آن حک شـده، قـاب چینی و مشبک «ولایـت» با هم‌نشینی نام‌های علی و فاطمه و شمشیر نمادین ذوالفقار که با سلام بر این دو نور یگانه تزئین شده، همگی روایتی تصویری از هم‌پوشانی مفهوم ولایت و شهادت ارائه می‌دهند.

نگارگری معاصر؛ بوم‌هایی که بوی بهشت می‌دهند

در گنجینه هنرهای تجسمی، زبـان نـگارگری به خدمت تبیین مفاهیم عمیق الهیاتی درآمده است؛ جایی که دو اثر برجسته، چشم‌ها را به خود مجذوب می‌کنند.

شاهکار «کوثر»؛ دسترنج ماندگار فرشچیان: زنده‌یاد استاد محمود فرشچیان در سال ۱۳۸۶ با تکنیک اکریلیک روی مقوا، شاهکاری خلق کرد که در سال ۱۳۸۹ به موزه رضوی هدیه شد. در این اثر درخشان، پیوند پیوسته نام مولی‌الموحدین علی(ع) با حضرت زهرا(س) در هاله‌ای از نور ولایت متجلی است. در نیمه پایین تابلو، کاروانی از انسان‌ها در تقلا برای رهایی از ظلمات و وصـول به نـور تصویر شده‌اند؛ استعاره‌ای شگرف از جایگاه کوثر فاطمی به‌عنوان واسطه هدایت و نجات بشریت.

«معصوم» در باغ بهشت:

اثر مهدی فرخی (خلق شده در ۱۳۸۹ و اهدایی در ۱۳۹۰) روایتی لطیف از معصومیت است. در قاب اکریلیک او، حضرت فاطمه(س) در میان دو سرو قامت کشیده – که نـمـادی روشـن از حسنین(ع) هستند – احاطه شـده اسـت. بـازی اسـتـادانـه با طیف‌های روشن آبی، سبز، سفید و نارنجی، بیننده را به تماشای باغی مینو فرامی‌خواند.

کتیبه‌هایی که تاریخ روضه را روایت می‌کنند

موزه تاریخ حرم مطهر رضوی میزبان کتیبه‌هایی اسـت کـه صـلابـت فـولاد را بـا لـطـافـت سـلام درهـم آمـیـخـتـه‌انـد: کتیبه مشبک ۱۲۶۴ قمری: فولادی مشبک و شگفت‌انگیز که نذر روضه منوره شد. زائران قرن گذشته سلام خود را به امام غریب از روی کلماتی زمزمه می‌کردند که با خط ثلث روی فلز نقش بسته بود: «السلام علیک یا وارث فاطمه الزهرا سیده نساء العالمین...».

زیـارت‌نـامـه زرکـوب نـاصـری (۱۲۹۹ قـمـری): اثـری طلاکوب و درخشان که با وقف ناصرالدین‌شاه قاجار به این آستان رسید؛ متنی فاخر به خطوط ثلث و نسخ تزئینی در سلام بر پیامبر و آل‌الله، با یادکردی درخشان از «السیده الزهرا».

گنجینه مکتوب؛ ناگفته‌های «رساله فاطمیه» در گنجینه کهن خطی

در تالار نسخ خطی کتابخانه مرکزی آستان قدس رضـوی، عطر خـوش کاغـذهـای کهن بـا نـام بانوی فضیلت‌ها پیوند خورده است.

نسخه خطی «رساله فاطمیه» (شماره ثبت ۱۶۸۵۷)، اثری سترگ به زبان فارسی از قلم «محمدامین بن محمدتقی خراسانی» ادیب قرن سیزدهم قمری اسـت. ایـن رسـالـه در ۶۶ بـرگ و بـا خـط چشم‌نواز نستعلیق در همان دوران نگاشته شد و در فروردین ۱۳۶۳ توسط خیّر واقـف، حسین توکلی مقدم، به روضه رضویه اهدا شد.

این اثر ممتاز در ۶۶ برگ (۱۳۲ صفحه) با ابعاد ۲۱ در ۱۵ سانتیمتر و در ۱۵ سطر در هر صفحه، با خط نستعلیق پخته، یکدست و چشم‌نواز کتابت شده اسـت. عناوین فصول با مرکب شنگرفی برجسته شده و حواشی تصحیحی در برخی صفحات، گواه دقت مؤلف در تطبیق متون تاریخی و روایی است. جلد تیماج قهوه‌ای سوخته با نقوش ترنج و لچک ضربی کهن، اصالت ظاهری این دستنویس تاریخی را دوچندان کرده است.

کتاب با یـک مـقـدمـه، هشت بـاب و یـک خاتمه، سـاخـتـاری دقـیـق و محققانه دارد کـه از مـیـلاد، نـام‌گـذاری، پـیـونـد عـاطـفـی پـیـامـبـر(ص) و دخـت گرامی‌اش آغاز شده و به مناقب، فضائل و غربت مصائب ایشان منتهی می‌شود. این اثر ارزشمند که تنها ۶نسخه خطی از آن در کل کشور شناسایی شده و دو نسخه آن در قلب این بارگاه آرام گرفته، سندی زنده از دیرینگی شناخت و پژوهش درباره شخصیت حضرت زهرا(س) در خراسان است.

میعادگاه علاقه‌مندان

مجموعه آثار فاطمی آستان قدس رضوی فراتر از اشیای مـوزه‌ای، پل ارتباطی قدرتمندی میان هنر آیینی، اسناد تمدنی و باور ژرف شیعی‌اند؛ میراثی که ماندگاری خود را وام‌دار سنت دیرپای وقف و خلوص نیت خالقانش است.

موزه قرآن و هدایای رهبری (همه‌روزه به‌جز جمعه‌ها) و مـوزه مرکزی رضـوی (همـه‌روزه) از ساعت ۸:۰۰ تا ۱۷:۴۵ در صحن کوثر حرم مطهر رضوی، چشم‌به‌راه زائران و هنردوستانی است که مایل‌اند جلوه‌های این ارادت تاریخی را از نزدیک به نظاره بنشینند.